

JAKOBSKUISKRUID EN WATERKRUISKRUID

Jakobskruiskruid (Jacobaea vulgaris subsp. vulgaris)

Jakobskruiskruid en het minder bekende waterkruiskruid zijn giftig voor koeien en paarden, in mindere mate voor schapen. Bij langdurige inname wordt de lever aangetast en uiteindelijk kan het dier zelfs sterven. Daarom willen vooral paardenhouders vaak geen hooi meer uit natuurterreinen. Omdat de afzet van hooi een inkomstenbron is voor terreineigenaren, heeft de VBNE de maatregelen die genomen kunnen worden op een rij gezet.

Waar en wanneer komt het voor?

Jakobskruiskruid (*Jacobaea vulgaris* subsp. *vulgaris*) is een inheemse plant die vooral voorkomt in bermen, overhoeken en begraasde droge graslanden met open plekken. Jakobskruiskruid bloeit van juni tot september. Waterkruiskruid (*Jacobaea aquatica*) komt minder algemeen voor op natte en vochtige graslanden en is (in kleine aantallen) een kensoort van Dotterbloemhooiland. Bij bodemverstoring kan jakobskruiskruid in grote hoeveelheden kiemen. Tijdelijke explosies ontstaan vaak in natuurontwikkelingsgebieden. De soort verdwijnt na enkele jaren vanzelf doordat de zode zich weer sluit of wanneer de voedselrijkdom en zuurgraad door vershraling zijn afgenomen.

Hoe om te gaan met jakobskruiskruid?

Jakobskruiskruid is met een rijke bloei, lange bloeiperiode en goede nectarproductie een waardevolle soort voor insecten, zoals de sint-jacobsvlinder, diverse bladrollers, jakobskruidaardvlo en een aantal zeldzame soorten van het geslacht boorvlieg en vedermot. Vanwege deze ecologische waarde kan de beheerder ervoor kiezen om het jakobskruiskruid te laten staan, maar dan dient de beheerder wel zorgvuldig om te gaan met de giftigheid. In gedroogde vorm herkennen dieren het jakobskruiskruid niet. Opname van meer dan 1% gedroogd jakobskruiskruid per dag veroorzaakt op de langere termijn al ernstige leverschade.

Voorkomen dat graslanden vollopen met jakobskruiskruid

Voorkom overbegrazing of spoorvorming

Als er sprake is van dynamiek, bijvoorbeeld door overstrooming, is het moeilijk om de vestiging van jakobskruiskruid tegen te gaan. Op andere plekken vestigt jakobskruiskruid zich bij beschadiging van de grasmat door overbegrazing of spoorvorming. In sommige gevallen kan ook laat en zeer laag maaien kieming bevorderen. Voorkom overbegrazing door een verhouding van

gewasproductie en gewasconsumptie (P:C-ratio) van 3:1 aan te houden.

Inzaaien natuurontwikkelingsterreinen

Ook kunnen er grote hoeveelheden jakobskruiskruid ontstaan op voormalige landbouwgronden die tijdelijk braak liggen, uit een akkersituatie of na plaggen, als er nog veel fosfaat in de ondergrond aanwezig blijft. Een alternatief is om deze percelen in te zaaien met een blijvend graslandmengsel en de eerste jaren geregeld te maaien.

Maaien

Bij natte graslanden met waterkruiskruid kan er beter gemaaid worden in plaats van begrasd. Ditzelfde geldt ook voor weidevogelgebieden waar een lagere graasdruk en toenemende verruiging onwenselijk is. Maaien werkt positief bij de ontwikkeling van Dotterbloemhooiland. Bij graslanden met veel jakobskruiskruid kan ongeveer 5 jaar lang maaien een oplossing zijn om het aantal exemplaren te verminderen. Afhankelijk van de gewasproductie is het van belang niet te laat te maaien. Het beste tijdstip voor de eerste maaibeurt is tussen 15 juni en 15 juli en voor de tweede maaibeurt na 15 augustus. Nabeweiding met bijvoorbeeld schapen is een goed middel om een gesloten graslandzode te krijgen.

Jakobskruiskruid aanwezig, en nu?

Begrazing, beweiding en inscharing

Dieren zullen van nature jakobskruiskruid vermijden in het veld, maar bij overbegrazing zullen de dieren jakobskruiskruid wel eten met gezondheidsproblemen als gevolg. Let daarom altijd op dat er voldoende voedsel is voor het aantal dieren.

Aanbieding hooi door eigenaar

Bij verkoop van hooi direct door de eigenaar, is de eigenaar verantwoordelijk voor de samenstelling. Bij verkoop van hooi voor veevoer dient de eigenaar voorafgaand aan het maaien van het perceel te controleren op aanwezigheid van jakobskruiskruid. Lokale grote hoeveelheden jakobskruiskruid kunnen bij het maaien worden gemeden. Bij aanwezigheid van een klein aandeel jakobskruiskruid kunnen de planten worden verwijderd door maaien of uitsteken en afvoeren. Bij verkoop van hooi dat wel jakobskruiskruid bevat of dat niet is gecontroleerd op de aanwezigheid van jakobskruiskruid, wordt in de verkoopovereenkomst vastgelegd dat het product niet geschikt is als veevoer.

Aanbieding gewas op stam

Bij verkoop van gewas op stam geldt een mededelingsplicht van de verkoper en een onderzoeksplicht van de koper. Het gebruik van het hooi is dan op eigen risico van de koper.

Foto: Christian Fischer

Dit praktijkadvies is opgesteld door VBNE.

Versie: april 2025

Voor vragen over dit praktijkadvies kunt u contact opnemen met VBNE via info@vbne.nl
Voor meer informatie: www.vbne.nl